

Activitats i estudis de l'Associació Arqueològica de Girona

(novembre 2010 – octubre 2011)

*per Joan Abad, Albert Aulines, Pere Canton,
Jordi Masbernat, Enric Bach, Conxita Roca,
Francesc Xavier Medina i Quim Planas*

Passem a descriure les principals activitats del nostre centre d'estudis d'ençà de la publicació del darrer *Quadern de Prehistòria Catalana* número 18 de l'any 2010 (pàgines 155-203) i que comprenen el període de novembre de 2010 a octubre de 2011.

D'acord amb la nostra línia de treball, aquestes activitats contempen i combinen al mateix temps la recerca i la divulgació de la prehistòria més antiga de la bioregió de Girona. La seva exposició s'estructura a partir dels següents apartats:

- Sortides de camp destinades a la troballa i estudi de jaciments prehistòrics
- Publicacions del nostre centre d'estudis: articles, premsa i llibres
- Digitalització i publicació del *Quadern* 18 al portal RACO
- Ràdio i divulgació de la prehistòria
- Demostració pràctica de prehistòria a Palol de Revardit
- Dossier i estratègies per optar a concessió de la Creu de Sant Jordi 2011
- Pàgina web: balanç del primer any online de l'AAG
- L'Associació per dins: Assemblees i relació amb el Patronat Eiximenis

Figura 1. Domeny - 17 de març de 2011. Aquest 2011 hem sondejat sistemàticament aquest terreny amb l'ajuda d'una màquina excavadora i hi hem trobat abundants eines de pedra del període neandertal. Però d'aquí a un mesos, aquest espai literalment desapareixerà perquè s'haurà convertit en una via de connexió entre l'AP7 i Girona capital. Fotografia: Joan Abad

SORTIDES DE CAMP DESTINADES A LA TROBALLA I ESTUDI DE JACIMENTS PREHISTÒRICS

Aquesta temporada hem realitzat un bon nombre de sortides de camp que han tingut com a eix vertebrador l'aprofundiment de la investigació i l'estudi de l'etapa humana més antiga de la bioregió de Girona. Només exposarem aquelles sortides que considerem més significatives a nivell de resultats obtinguts o bé que les que confiem ens podran obrir nous horitzons en un futur a mitjà termini si hi intensifiquem la recerca.

Hem agrupat aquestes sortides en quatre categories. La primera **(A)** està relacionada amb l'excavació a la cova 'Bauma d'en Noguer' i amb el coneixement del territori arqueològic del seu entorn immediat (l'Alta Garrotxa i capçalera de la Muga, cista amb túmul de la Creu de Principi o la cova de la Pólvara). La segona **(B)** ha comportat la troballa de nous materials lítics del període paleolític (jaciment neandertal del Llepard) i de possibles jaciments paleolítics o punts d'interès de cares a una futura intensificació de la recerca. La tercera **(C)** és la sortida que vam dur a terme a l'extraordinari, però alhora malaurat i tristament conegut, jaciment paleolític de la Balma de la Xemeneia. Finalment, la quarta **(D)** fa referència tant a l'excavació professional del jaciment del paleolític inferior a Domeny que al llarg del 2011 un membre de la nostra Associació hi ha portat a terme a través de l'empresa de gestió del patrimoni arqueològic ATICS SL com a noves recerques i prospeccions a l'entorn la vall mitjana del Ter.

Figura 2. Bauma d'en Noguer – 5 de desembre de 2010. Fins al 31 de desembre 2010 vam continuar excavant aquesta cova. Els resultats van ser molt positius i contribueixen a comprendre el fenomen prehistòric a l'Alta Garrotxa. Al 2011 no hi hem pogut intervenir. Esperem que al 2012 es pugui reprendre la seva excavació.

A. La 'Bauma d'en Noguier': l'excavació de 2010 i el rastreig del territori arqueològic circumdant

La intervenció arqueològica en aquesta cova va centrar tota la nostra atenció fins a principis de febrer del 2011. D'entrada vam acabar d'exhaurir el permís d'excavació que tenia vigència fins el 31 de desembre de 2010 (**figura 2**). Paral·lelament vam posar a la pràctica una estratègia de divulgació dels resultats obtinguts a través de diversos mitjans: articles (*Revista de Girona*, *Jornades d'Arqueologia de les Comarques Gironines*, *Quadern de Prehistòria Catalana*), premsa escrita (*Diari de Girona*), ràdio (un programa especial emès al *Pedra a Pedra* de Ràdio 90) i pàgina web del nostre centre d'estudis (en la qual penjàvem puntualment cada una de les nostres jornades d'excavació).

Al febrer de 2011, però, la dinàmica de treball que hi portàvem a terme de manera ininterrompuda des de l'octubre de 2009 es va estroncar per un motiu: la impossibilitat de combinar a nivell administratiu (direcció arqueològica) l'excavació que a nivell professional es va iniciar el gener de 2011 a Domeny amb la de la 'Bauma d'en Noguier'.

Al gener de 2011, les previsions de feina arqueològica a Domeny eren més aviat escasses (perquè només es tractava d'un seguiment). Contra tots els pronòstics, però, s'ha allargant durant tot aquest any de tal manera que, al moment d'escriure aquestes ratlles, no només continua ben viva sinó que estem a l'expectativa de desenvolupar-hi una excavació a l'engròs en un nou sector: l'àrea del futur enllaç amb l'AP7 o Pla de Taiàlà.

Figura 3. En el marc de l'excavació a la Bauma d'en Noguier vam realitzar diverses sortides de camp al seu entorn arqueològic (Alta Garrotxa). Una d'aquestes va tenir lloc a la cista amb túmul de la Creu de Principi (23 de gener de 2011)

Aquest fet ha condicionat l'estratègia de recerca que des de l'octubre de 2009 estàvem realitzant a la 'Bauma d'en Noguer': l'excavació de la cova pròpiament en paral·lel al reconeixement i prospecció arqueològica del seu territori circumdant amb un objectiu ben definit: desenvolupar un bon treball prehistòric a nivell regional a l'Alta Garrotxa, tant des del punt de vista científic com social.

Domeny ha acaparat tota la nostra atenció des del gener de 2011 hem dit més amunt. A pesar d'això, al llarg d'aquest any encara hem pogut dur a la pràctica algunes activitats relacionades amb el projecte que tenim obert i esperem poder reprendre ben aviat a la 'Bauma d'en Noguer' i el seu territori circumdant: visites esporàdiques (20 de febrer; 17 d'abril), sortides d'ordre arqueològic al seu entorn (23 de gener a la cista en túmul de la Creu de Principi i a la cova de la Pólvara) (figura 3), articles i correspondència administrativa. Per una informació més detallada de l'actual projecte d'arqueologia social a la 'Bauma d'en Noguer': veure l'article presentat a la primera part d'aquest *Quadern*.

B. Nous materials paleolítics: troballes i reptes de futur.

Al llarg del 2011 hem realitzat nombroses sortides de control arqueològic als àmbits tradicionals de prospecció del nostre centre d'estudis: vall mitjana del Ter, Pla de l'Estany i la Selva. Els motius eren o bé els remenaments de terra per una obra constructiva

Figura 4. Santa Elena III – 12 de juny de 2011.

La nostra prospecció arqueològica va posar al descobert dos ascles de quarsita procedents d'un nucli preparat que pertanyen al període neandertal

(el 30 d'octubre de 2010 a un camp situats davant del Clot d'Espolla, per exemple) o bé la recerca d'un nou jaciment pròpiament. En aquesta ocasió, no ens ha afavorit l'atzar. Això pot tenir una lectura alligadora per tota persona apassionada a la prehistòria però que no estigui acostumada a practicar aquest tipus de sortides: demostra la dificultat de trobar nous jaciments prehistòrics. O dit, d'un altra manera, darrera la troballa d'eines de pedra paleolítiques sempre hi ha moltes hores de camp, moltes sabates malmeses, moltes observacions de l'entorn natural i geològic per part d'un investigador que, en la major part de les vegades, tenen resultats estèrils a nivell arqueològic.

L'únic aspecte destacable en aquesta línia de treball ha tingut relació amb els cingles de Sant Roc d'Amer i amb un dels seus jaciments més emblemàtics: el Llepard, corresponent al període neandertal. En un article de la primera part d'aquest *Quadern* ens hi hem referit més extensament. Aquí només direm breument que la redacció d'un article pel *Dominical del Diari de Girona* (29 de maig) sobre aquest històric jaciment va motivar que el visitéssim de nou (22 d'abril, en Joan; 11 i 12 de juny, l'Albert i en Quim) i que hi recollíssim uns vuitanta ascles de quars, quarsita i pòrfir, majoritàriament. Trobem tres raons per justificar tal quantitat de peces: el jaciment continua sent molt ric (fa anys que pensem que cal la seva excavació sistemàtica); les fortes pluges dels dies anteriors a les nostres prospeccions; que ha sofert pocs rastrejos arqueològics durant els darrers anys.

Aquestes visites al Llepard es van complementar amb una jornada de prospecció per damunt de tot el pla dels cingles de Sant Roc d'Amer que van suposar la troballa d'uns pocs instruments lítics de quarsita (**figura 4**) als jaciments històrics 'Santa Elena II' i 'Santa Elena III', ambdós situats molt a prop del Llepard. Aquests útils prehistòrics també corresponen al període neandertal i reforcen la imatge que als cingles de Sant Roc s'hi amaga una història humana antiga de debò. Això tenint en compte que encara queda molt a investigar perquè en cap de les estacions prehistòriques documentades s'ha pogut escriure l'última paraula, especialment a la Balma de la Xemeneia. Aquest jaciment és excepcional perquè està situat en abric i conté en posició primària evidències neandertals i del paleolític superior. Malauradament, l'any 2004 es van paralitzar les excavacions degut a un problema administratiu kafkià i per això, ara mateix, només podem esperar i demanar que el més aviat possible tingui lloc la seva represa. Immediata.

C. La Balma de la Xemeneia i el seu lamentable estat patrimonial a l'any 2011

El lector de la nostra revista haurà observat que els darrers deu anys els nostres *Quadern* s'han referit en major a menor mesura a aquest extraordinari jaciment del paleolític superior i mitjà situat als cingles de Sant Roc d'Amer. I, també, que el tractament que ha rebut per la nostra part té dues etapes ben diferenciades: fins l'any 2004, només ens vam dedicar a descriure'n els seus trets més excepcionals i, en base a això, a construir un projecte d'arqueologia social de futur al seu voltant. A partir d'aquella fatídica data, però, sempre que ens hem tornat a referir a la Balma ha estat per lamentar l'aturada incomprensible i injustificable d'aquell projecte que suposa una pèrdua irreparable a tots nivells pel benestar cultural, social, educatiu, econòmic i de dignitat moral d'aquella regió.

Aquí només volem deixar constància que la Balma de la Xemeneia continua essent per nosaltres un objectiu irrenunciable i que encara confiem reprendre aquell projecte d'arqueologia social que a l'any 2004 es va paritzar per causes alienes a la nostra voluntat, les quals al nostre entendre van ser inhumanes, immorals i injustes respecte a les nostres persones i al nostre treball. De fet, mantenim intactes les expectatives en aquest jaciment: cada vegada que ens desplaçem a la Balma per visitar-la *in situ* comprovem per enèsima vegada el seu enorme potencial científic i social. I alhora ens avergonyim de la política en temes d'ordre patrimonial del nostre país. Aquesta estranya sensació la vam tornar experimentar durant la visita que hi vam fer el 12 de juny (**figura 5**).

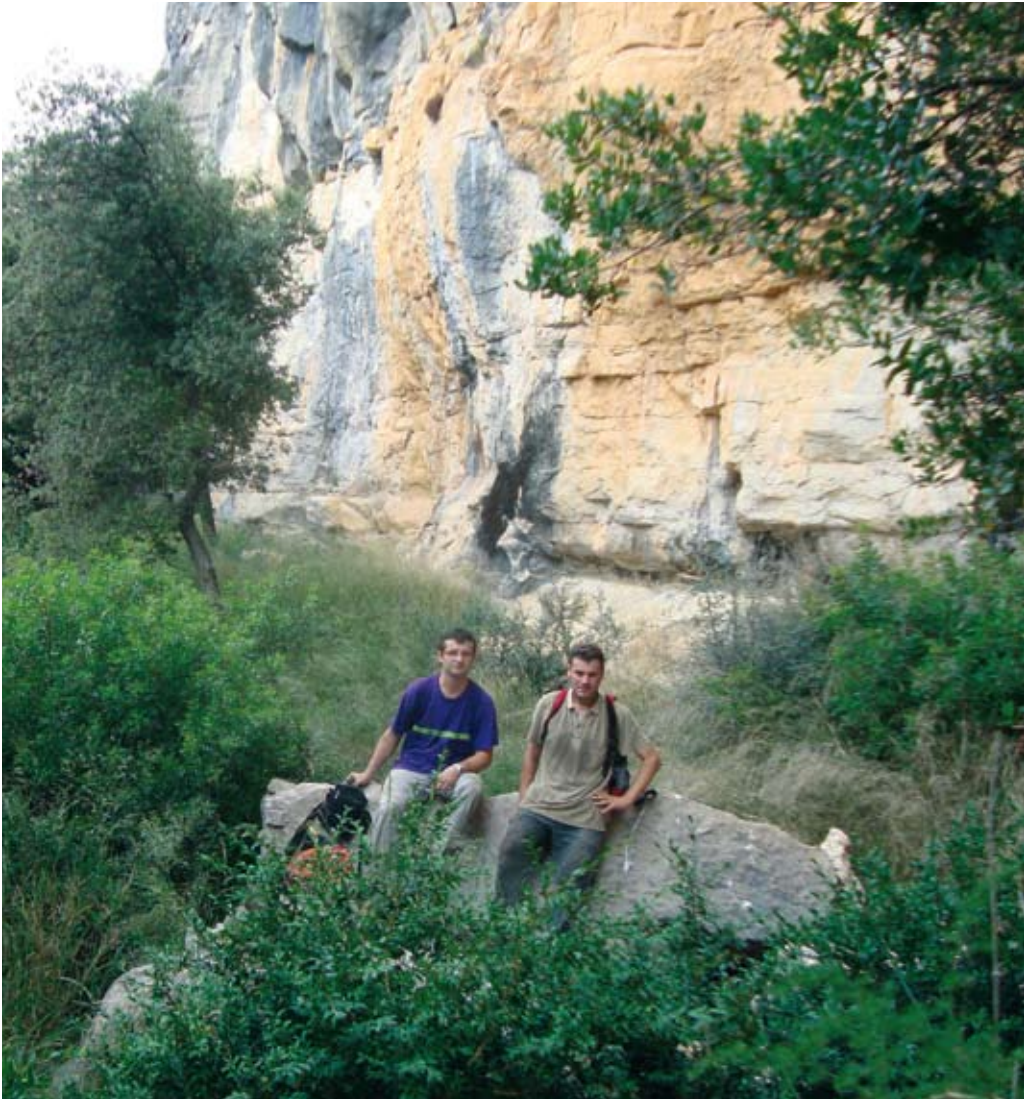

Figura 5. Balma de la Xemeneia - 12 de juny de 2011. Van passant els anys i es manté la situació d'atzucac en aquest extraordinari jaciment neandertal i del paleolític superior. Aquest fet parla poc a favor del patrimoni i la cultura del nostre país. Què ha de passar perquè finalment un dia el sentit comú permeti que continuem la investigació que hi vam portar amb tota normalitat i amb tants bons resultats fins l'any 2004?

D. Excavació a Domeny el 2011 i altres recerques entorn la vall mitjana del Ter

L'activitat d'aquest 2011 del nostre centre d'estudis pel que fa a la recerca ha estat força condicionada per la perllongada excavació sistemàtica que un de nosaltres (A.A.) està portant a terme al jaciment neandertal de Domeny. Els treballs arqueològics s'hi van iniciar arran de la construcció de dos nous carrils de l'AP7 i d'un enllaç d'aquesta amb Sant Gregori just a l'indret on l'any 1999 un de nosaltres (J.A.) hi va localitzar per primera vegada eines de pedra tallada del paleolític inferior. L'àrea afectada per les reformes de l'AP7 és de proporcions enormes i d'aquí el fet que s'hi hagi dut a terme una excavació i un seguiment arqueològic durant tant de temps.

A partir i com a complement d'aquesta excavació a Domeny vam decidir emprendre la recerca a d'altres punts de la vall mitjana del Ter. En realitat, l'Associació fa quaranta anys que ja investiga en aquest sector si bé la seva intensitat ha variat en funció de les circumstàncies (tal com vam explicar a les pàgines 21 i 22 del *Quadern de Prehistòria Catalana* número 18 de l'any 2010).

A la primera part d'aquest *Quadern* ja ens hem referit àmpliament a l'excavació de 2011 a Domeny en l'article "*Els fets i les vivències...*". Aquí només afegirem que durant dies no laborables també vam realitzar algunes sortides de camp a diferents sectors d'aquesta excavació per motius diversos: pluges recents (visibilitat d'objectes no observats durant l'excavació), nous remenaments de terres en sectors no previstos durant la fase d'obra o zones contigües, però no afectades pròpiament per les reformes de l'AP7.

Totes aquestes accions han tingut la finalitat d'aprofitar al màxim l'oportunitat històrica que se'ns ha presentat aquest 2011 a Domeny i així poder per portar a terme un bon treball a nivell professional en un jaciment del paleolític inferior a Girona.

Figura 6. Albert Aulines i Joan Abad al jaciment neandertal de Domeny (17 de març de 2011) Fotografia: Dani Soler

De totes les accions realitzades a Domeny fora excavació en destacarem dues: la visita que hi vam fer l'11 de juny amb en Quim Planas (**figura 7**), la qual li va permetre localitzar un objecte de gran format de quarsita amb concreció, i les diferents visites d'en Joan Abad a Domeny històric (**figures 1 i 6**) i al Pla de Taietà (5 de setembre).

Del mateix context geogràfic i paleolític Domeny és el jaciment paleolític del **Pla d'en Serra**, a Sant Gregori, que va ser descobert l'any 2008 per un membre del nostre centre d'estudis (A.A.) sobre el qual ja n'hem publicat diverses referències en els *Quadern de Prehistòria Catalana* anteriors. Aquí hi afegirem que aquest 2011 hem continuat i intensificat la prospecció a tot el Pla d'en Serra per intentar trobar més objectes lítics del període paleolític perquè reforcin les troballes de la nostra excavació de Domeny en un sentit ben concret: visualitzar i comprendre tota l'àrea de Sant Gregori a Fontajau com un 'macrojaciment' o 'tecnocomplex' del període neandertal.

Figura 7. Domeny, 11 de juny de 2011. Finalitzada l'excavació formal al carril de l'AP7 en direcció a Barcelona i després de les pluges dels darrers dies, vam prospectar les seves terres remogudes i hi vam trobar aquest chopper de quarsita concrecionat.

Figura 8. Nucli centrípet de quarsita trobat al Pla d'en Serra el 19 de juny de 2011. És d'una tècnica similar als nuclis de La Jueria i de Domeny

Figura 9. A principis del 2008 vam descobrir per primera vegada eines de pedra del paleolític inferior al Pla d'en Serra. El nombre d'objectes que hi hem trobat des de llavors és menor que a La Jueria o a Domeny, però són evidències culturals i tecnològiques similars i que també hi proven la presència neandertal. En realitat formen part del mateix conjunt cultural. En l'argot prehistòric això es coneix com a 'macrojacement' o 'tecnocomplex'

De totes les sortides realitzades al Pla d'en Serra, només en dues ocasions vam poder identificar i recollir instruments de pedra paleolítics. La primera va ser el 14 de gener. Aprofitant un viatge a Girona per registrar una formalitat documental sobre l'excavació a la cova 'Bauma d'en Noguer' ens vam desplaçar fins a Sant Gregori i vam prospectar el Pla d'en Serra. Aquesta recerca va suposar la troballa de 3 objectes lítics. Més endavant, el 19 de juny, i acompanyats per en Quim Planas, vam tornar a visitar aquest jaciment i hi vam descobrir 6 peces més (**figura 9**), de les quals en destaca un nucli unifacial centrípet de quarsita (**figura 8**). La tècnica de fabricació d'aquest nucli parla per si mateixa de la seva antiguitat (neandertal) i per això pensem que es pot relacionar a nivell cronològic i cultural amb els nuclis trobats als jaciments neandertals de La Jueria l'any 2002 i els que hem anat trobant a Domeny aquest 2011.

Una altra zona de la vall mitjana del Ter on hem realitzat recerques aquest 2011 ha estat a l'anomenat **Turó dels Forns**. Aquest promontori és molt pròxim a l'històric jaciment paleolític de Can Garriga (**figura 10**). Actualment és un terreny particular de l'AP7, just al carril de sortida número 6 o Girona Nord. Vam començar-lo a investigar a partir del 17 de gener de 2011 gràcies al contracte laboral establert amb ATICS SL per realitzar un seguiment arqueològic al tram de l'AP7 al seu pas per Girona. D'altra manera no hauria estat possible. De fet, feia molts anys que ens el miràvem amb curiositat i intenció d'investigar-lo. Però, era zona privada, inaccessible. Aquest 2011 hem tingut l'oportunitat de prospectar-lo com és degut, legal i professionalment.

En Didier Joly de l'empresa ATICS SL ens hi va acompanyar per primera vegada el 17 de gener. I, quan només feia cinc minuts que érem al cim del Turó, en una antiga rasa va aparèixer un esplèndid *chopper* de quarsita, molt similar als descoberts a Can Garriga durant les excavacions del segle passat. Per tant, era lògic plantejar que hi podria haver alguna relació cultural i cronològica entre ells si tenim en compte la proximitat dels dos emplaçaments (**figura 10**). Engrescats per aquesta troballa i en base a aquesta hipòtesi vam comunicar a l'empresa la conveniència de rastrejar més a fons tot aquest Turó. I així va ser. Fins l'abril de 2011 va realitzar un total de 5 prospeccions i un sondeig arqueològic amb l'ajuda d'una màquina giratòria. Però, contra les nostres previsions i expectatives inicials, no va aparèixer cap més resta lítica. Ni un sol ascle dubtós o fragmentat. No: res més. Per tant, l'única evidència del Turó dels Forns que podem aportar a la documentació paleolítica de la bioregió de Girona és aquest *chopper* de la **figura 10**.

Un altre dels motius pel quals estàvem interessats en el Turó del Forns era visualitzar els perfils posats al descobert al promontori just després de l'acció de les màquines excavadores. El que preteníem trobar era un jaciment paleontològic com el de la Pedra de Can Rubau de Sarrià de Ter. O sigui, fauna fòssil atrapada en argiles dins d'antigues dolines i bretxes calcàries. Partint d'aquesta hipòtesi de treball, des de l'Associació vam organitzar algunes sortides de camp, com per exemple, la del 26 de març juntament amb els companys Quim Planas i Albert Trull (**figura 10**).

Can Rubau és un nom mític per tots els amants de la prehistòria i la paleontologia gironina. La raó és ben simple: durant la dècada dels vuitanta del segle passat, en aquesta pedrera calcària s'hi van identificar nombroses restes d'animals fòssils pertanyents al plistocè mitjà final i superior inicial. I, també, una petita mostra de peces lítiques del paleolític inferior (una trentena, totes publicades a la *Catalunya Paleolítica* de Josep Canal i Eudald Carbonell).

**Jaciment paleolític
de Can Garriga**

Figura 10. Arran de les obres d'ampliació de l'AP7 al seu pas per Sant Julià de Ramis vam prospectar aquest promontori anomenat 'Turó dels Forns' perquè cridava la nostra atenció pel fet de ser molt proper a l'històric jaciment paleolític de Can Garriga. A la imatge de sota mostrem l'única eina que hi vam trobar (el dilluns 17 de gener de 2011).

Figura 11. Sortida de camp i prospecció a la pedrera de Can Rubau – 27 de març de 2011

El 26 de març, en Quim Planas i l'Albert Aulines va dur a terme una prospecció a la Pedrera de Can Rubau. Però no vam poder accedir a la pedrera antiga que és la que conté tots aquells fòssils esmentats ja que avui està reomplerta per qüestions de tipus mediambiental (**figura 11**). Vam observar que les noves pedreres també tenen bretxes i dolines similars, però, no vam ser capaços de trobar cap resta fòssil. De totes maneres, es manté la nostra curiositat i intenció futura de poder investigar més a fons Can Rubau.

Figura 12. Un altre dels trams afectats per les reformes que aquest 2011 han tingut lloc a l'AP7 el trobem al terme de Sarrià de Ter, molt a prop del volcà de Can Guilana. El 3 d'abril vam fer una sortida de camp per veure amb més detall una terrassa que aquestes obres havien posat al descobert just al turó de darrera l'escola de Sarrià. L'objectiu era determinar si eren o no plistocèniques i si contenien indústria lítica del paleolític inferior. El resultat de la nostra prospecció va ser negatiu.

Un altre tram de la vall mitjana del Ter afectat per les obres d'aquest 2011 de l'AP7 és a **Sarrià de Ter**. Feia dies que, tot transitant per l'autopista, havíem observat una antiga terrassa en un del seus perfils. El 3 d'abril, l'Albert Aulines i en Quim Planas van visitar-la *in situ* per esbrinar si era plistocènica i contenia eines paleolítiques (**figura 12**).

Dues sortides més: al turó de Montilivi el 3 d'abril, també afectat per unes obres, no hi vam trobar indústria lítica, però sí molts espàrrecs. I el 25 d'abril a Medinyà, a la Nacional II, ens va passar quelcom similar: zero lítica i una bona bossada d'espàrrecs.

Aquest 2011, motivats pel desenvolupament regular de l'excavació de Domeny, hem intensificat la recerca a la vall mitjana del Ter. Les nostres sortides de camp sumen. D'alguna manera, en un futur indefinit, contribuiran a d'altres troballes més significatives.

Figura 13. Vall mitjana del Ter i paleolític inferior a Catalunya són dos mots sinònims. Amb l'excavació de Domeny com a base d'operacions, al llarg d'aquest 2011 hem pogut aprofundir una mica més la investigació i divulgació dels fets i les vivències de les antigues comunitats humanes que mil·lennis enrere van transitat per la bioregió de Girona. Fotografia: 2 de juny de 2011 per José Ignacio Jiménez (ATICCS SL)

PUBLICACIONS DEL NOSTRE CENTRE D'ESTUDIS: ARTICLES, PREMSA I LLIBRES

A continuació farem una relació de les publicacions de l'Associació durant el present exercici (novembre 2010-octubre 2011). Hem tingut dos motius per redactar aquests textos: comunicar una novetat arqueològica (cova 'Bauma d'en Noguier' o Domeny) i divulgar el ric patrimoni prehistòric de la bioregió de Girona. Aquestes publicacions es poden dividir en tres categories: articles, premsa escrita i llibres.

Articles

Dos jaciments prehistòrics han marcat la línia de redacció dels nostres articles: la cova 'Bauma d'en Noguier' i Domeny. Fins al febrer de 2011, el primer jaciment va ser el focus d'atenció mentre que, a partir d'aquella data, va passar a ser-ho el segon jaciment.

Sobre la Bauma d'en Noguier hem publicat quatre articles: tres al *Quadern de Prehistòria Catalana* número 18 i un altre al número 264 (gener de 2011) de la *Revista de Girona* titulat '*La Bauma d'en Noguier. Les restes del neolític antic del jaciment obren esperances d'arribar al paleolític*'.

Sobre Domeny encara no hem publicat pròpiament cap article, però en aquests moments (octubre de 2011) en tenim 3 d'acabats i apunt de rebre l'autorització per presentar-los a aquests mitjans: un a la *Revista de Girona* ('*Vulcanisme i neandertals a Domeny*'), un altre al *Quadern de Prehistòria Catalana* ('*Els fets i les vivències de la descoberta d'un jaciment neandertal a Domeny damunt la colada basàltica del Puig Adri 1999-2011*') i el darrer als *Plecs de la Vall de Llémèna* ('*Un jaciment neandertal sobre la colada basàltica del Puig d'Adri*'). Confiam que ben aviat aquests 3 treballs veuran la llum.

Respecte a Domeny només afegir que previsiblement al llarg del 2012 n'apareixeran uns quants més perquè la feina i els resultats obtinguts durant la seva excavació estan proporcionant molt de material publicable tant d'ordre social com científic.

Premsa escrita: notícies i articles d'opinió referents a l'Associació

Una notícia de premsa i quatre articles de socialització del patrimoni arqueològic gironí és la relació mantinguda amb la premsa escrita durant aquest 2011.

El 15 de febrer de 2011 el *Diari de Girona* es va fer ressò de les últimes publicacions del nostre centre d'estudis tot publicant: '*Dos nous llibres de l'Associació Arqueològica*' (**figura 14**). Més endavant, vam trametre al *Dominical* del mateix diari una sèrie de quatre articles d'opinió sobre la prehistòria gironina: *Sobre antics vestigis* (13 de març), *L'edat de pedra a la Vall de Llémèna* (17 d'abril), *El patrimoni prehistòric de la Selva* (8 de maig) i *Neandertals al Lleopard d'Amer* (29 de maig) (**figures 16 a 18**).

Acabarem comentant que l'octubre d'aquest 2011 hem escrit un nou article d'opinió titulat '*Orígens humans i vulcanisme a Girona*' que fa referència a les novetats del jaciment de Domeny i que esperem surti publicat d'aquí a pocs dies al *Dominical*.

Reportatge

7 Dominical
Diumenge 13
de març de 2011

Sobre antics vestigis

Milers d'anys enrere, cultures humanes primitives ja habitaven espais de Girona molt ben coneguts amb el seu aspecte actual

TEXT I FOTOGRAFIA: ALBERT AULINES, JOAN ABAD, FRANCESC XAVIER MEDINA I QUIM PLANAS (ASSOCIACIÓ ARQUEOLÒGICA DE GIRONA)

Poques vegades ens aturem a pensar en aquest fet: que vivim sota antics vestigis. El nostre ritme de vida quotidiana ens té força aclaparats: correm-dissamunt i avall, obligacions i pautes a seguir a cuor-cuita. Sempre esvalotats. Estem tant capficats en el present que podem tenir la impressió que al nostre territori no hagi passat res més abans de la nostra existència. Que el temps i l'espai siguin nostres i prou. Només l'ara i l'aquí: com en una foto de postal. Ningú sap què ens depara el demà. En canvi, del nostre passat si tenim força dades i aquestes ens indiquen que formem part d'una història col·lectiva molt més remota del que sovint ens pot semblar.

Avui la presència humana és arreu. No hi ha un pam de terra que hagi escapat de la nostra acció transformadora (cases, ciutats, polígons industrials, camps de conreu, pistes forestals). L'origen d'aquest estil de vida és la revolució industrial de fa tres segles. Però això no ens ha de fer perdre de vista que la nostra història col·lectiva és molt més antiga. La descoberta, reconeixement i conservació d'eines de pedra paleolítiques, de necropolis neolítiques o de poblats ibèrics ens recorden que els humans no som pas uns nousvinguts a les comarques gironines.

El gran problema per esbrinar com eren, què feien i què pensaven els nostres avantpassats prehistòrics és que les seves restes són escasses o poc visibles. El pas del temps és implacable i ho destrueix tot: de la major part de les seves vivències i peripecies ja no en queda res i és un registre que s'ha perdut per sempre més. I les minses dades que sí que es conserven més aviat són fragmentàries. Els murs, paviments o atuells ceràmics enterrats sota terra són més palpables i de bon identificar que no pas les eines de pedra tallada trobades al Puig d'en Roca. Que siguin poc visibles o gens espectaculars no vol dir pas dir que passin desapercubides o que s'hagin de menystenir. També formen part de la cultura humana. Hi són i cal saber-les interpretar perquè per conèixer la nostra història té el mateix valor un còdol tallat del Puig d'en Roca que l'estàtua d'Asclepi d'Empúries.

ESPÈCIES JA EXTINGIDES

A continuació us traslladarem a uns indrets ben coneguts per tothom perquè avui hi situem un geriàtric, un institut de secundària o un centre comercial. Durant mil·lennis, aquests llocs van estar ocupats, transitats i respectats per un munt d'hominids, molts dels quals no són del nostre propi llinatge (els sàpiens) sinó d'altres espècies ara ja extingides (els Neandertals, els Heidelbergers, els Antecessors o els Erectus).

— **Puig d'en Roca:** Avui hi ha una Residència Geriàtrica. Aquest turó guardava un gran secret: unes eines de pedra tallada de les cultures humanes més velles (paleolític inferior). Fins als anys setanta del segle XX, aquest període era desconegut al nostre país. El primer capítol de la història de Catalunya es va poder escriure gràcies i a partir del Puig d'en Roca de Girona.

— **Palau:** És un barri enlairat situat a la part sud de Girona. Un dels seus edificis singulars és la Residència d'Estudiants de la UdG. Els instruments de pedra trobats als seus rodals provenen que a Palau també hi van transitar les tribus paleolítiques.

— **Turó de la Bateria:** És un dels grans miradors de Girona i famós perquè els francèsos hi van situar els canons durant els seus setges de la ciutat. Aquest turó s'ha transformat enormement els últims mesos perquè «la Caixa» hi ha construït uns blocs de pisos. L'arqueologia ens informa que on ara hi ha aquests edificis fa mil·lennis també hi van viure comunitats humanes molt primitives.

— **Cami dels Carllins:** És la zona d'enllaç entre Salt i Vilablareix. Darrerament ha sofert una forta fase constructiva de nous edificis, dels quals en sobresurt un: el centre comercial Espai Gironès. Les terres remogudes per aquestes obres van permetre a Pere Canton identificar-hi els vestigis humans més antics del Pla de Salt. L'any 2005, una exposició d'aquests materials al Museu de l'Aigua, complementada amb uns tallers didàctics, va ser visitada per tots els col·legues de Salt.

— **Domeny:** On avui hi ha l'IES Carles Rahola, l'any 1999 s'hi van localitzar instruments del paleolític inferior. Va ser una gran troba-

lla perquè estaven situats per sobre la colada de basalt del volcà Puig d'Adri (Canet), datada en 317.000 anys.

Aquests són alguns dels jaciments paleolítics més destacats situats a tocar de la ciutat de Girona. Si ens endinsséssim per totes les comarques gironines, la llista encara seria més extensa. Un exemple: ara fa uns 300.000 anys grups humans de l'espècie Heidelbergers estaven ben instal·lats al Cau del Duc del masís del Montgrí, on caçaven cavalls i cabres en un ambient d'aiguamolls. Un altre exemple: els neandertals de la Cova 120 de Sadernes van protagonitzar la cargolada més antiga documentada fins avui al nostre territori.

La del nostre passat remot (paleolític) és una història no acabada, parcial, que està en construcció. És una temàtica apassionant perquè encara pot passar de tot: una nova troballa pot capgirar del tot l'opinió establerta. També és una disciplina recent perquè només fa uns trenta anys que s'ha començat a investigar a fons (a partir de la descoberta del Puig d'en

Roca) i que s'ensenya a les escoles i als instituts. També és una història plena de dubtes i d'interrogants, on encara tot està obert. Per això és tan emocionant la prehistòria! Només un exemple: per què no s'han trobat pintures rupestres paleolítiques a les comarques gironines? Continua essent un gran misteri que només té una solució: sortir al camp, estar atent i seguir investigant.

La història dels humans a Catalunya no comença l'any 1000. És molt més antiga. Antiga de debò perquè les eines de pedra prehistòriques ens transmeten una informació i un missatge molt clar. La nostra vida quotidiana s'asenta i es construeix a partir d'aquest ric patrimoni cultural que convé conèixer, protegir i divulgar. Els homo sàpiens continuem investigant aquest passat llunyà tot excavant als nostres peus. Les generacions han anat passant —una rere l'altra durant mil·lennis— però ara i avui nosaltres encara habitem en el seu mateix territori i continuem vivint sobre antics vestigis.

Fotos:

1 Les eines de pedra tallada trobades al puig d'en Roca —on avui hi ha la Residència Geriàtrica— han fet possible escriure «El primer capítol de la història de Catalunya».

2 Als voltants de l'actual Residència d'Estudiants de la UdG, al barri de Palau, s'hi ha documentat una presència humana molt més antiga.

3 El Turó de la Bateria —on avui hi ha els pisos de La Caixa— havia estat un centre d'alta tecnologia: ho proven les eines de pedra de fa uns 200.000 anys que s'hi han trobat.

4 Les obres de construcció de l'Espai Gironès van posar al descobert els vestigis humans més antics del Pla de Salt. **Foto: Marc Martí.**

5 L'Institut Carles Rahola s'emplaça en una zona que mil·lennis enrere va estar ocupada per una espècie humana avui extingida: l'Homo Heidelbergers.

L'edat de pedra a la vall de Llémèna

De Canet d'Adri a Fontajau i de Fontajau a Canet d'Adri, en l'actualitat els sàpiens continuem vivint i transitant pel mateix espai que els nostres avantpassats heidelbergensis i neandertals

TEXT I FOTOGRAFIA: ALBERT AULINES, JOAN ABAD, FRANCESC XAVIER MEDINA I QUIM PLANAS (ASSOCIACIÓ ARQUEOLÒGICA DE GIRONA)

A la vall de Llémèna hi ha volcans? I també l'home prehistòric?. Aquesta pregunta se'n va plantejar dies enre mentre mantenim una conversa de prehistòria gironina. No és la primera vegada que ens passa. I sempre desprèn la mateixa sensació: una barreja de sorpresa i incredulitat. Això no és estrany ja que els humans tendim a crear associacions mentals ràpides: els travertins a Banyoles, els aiguamolls a l'Empordà, els volcans a Olot. I l'home prehistòric a la Gorja d'Olduvai, a Atapuerca o a la Dordonya. Però, els volcans i la prehistòria només són en aquests llocs?

Hi ha dos llibres que ens il·lustren sobre el fenomen volcànic del nostre país: *El vulcanisme prehistòric*, de Josep Maria Mallarach, i *El vulcanisme a la Selva*, d'Albert Pujadas, Lluís Pallí, Carles Roqué i David Brusí. A través de la seva lectura queda clar que, a més de l'àrea d'Olot, també hi ha manifestacions volcàniques a zones com l'Empordà, la Selva, la vall de la Tordera, les Guilleries o la Vall de Llémèna. Presenten una tipologia, una cronologia i un estat de conservació molt desigual. Els afloraments de l'Empordà són els més antics (del període miocè) i els de La Garrotxa els més moderns i ben preservats. D'aquí el fet que siguin els més vistosos i coneguts.

La Vall de Llémèna és molt atractiva per als amants de la geologia, degut a la presència dels sis volcans que hi ha escampats al llarg de la Vall: el Puig de les Medes, el Puig Moner, el Granollers de Rocacorba, el Puig de la Banyà de Boc, el Clot de l'Omera i el Puig d'Adri. La millor informació sobre aquests volcans la podeu consultar a *El vulcanisme de la vall de Llémèna*, publicat l'any 1997 per Albert Pujadas, Lluís Pallí, David Brusí i Carles Roqué. I també a la pàgina 270 d'un llibre recent que és una autèntica mina, una obra d'art per als apassionats de les ciències naturals: *El patrimoni geològic de les terres gironines. 300 elements singulars*, de Lluís Pallí i Carles Roqué.

Vulcanisme i arqueologia paleolítica a la vall de Llémèna: és això del que volem parlar. De la història humana dels antics pobladors de Canet d'Adri a Fontajau que es van establir per damunt la colada de basalt emesa fa 317.000 anys pel volcà Puig d'Adri.

ERUPCIÓ I PRIMERS POBLADORS

Tot va començar amb l'erupció del Puig d'Adri. Segons els geòlegs esmentats més amunt, l'activitat d'aquest volcà es va desenvolupar en cinc fases eruptives (fretomagmàtica, estromboliana de curta durada, fretomagmàtica més intensa, estromboliana i efusiva) i va expulsar materials molt diversos (dipòsits d'onada, breixa i colada piroclàstica; dipòsits de caiguda i colades de lava). El flux principal de la colada de lava va arribar a la zona de Domeny, després de recórrer uns dotze quilòmetres. Un segon corrent de lava va anar a parar a la Llémèna, tot resseguint la vall de la riera de Canet. La conseqüència va ser que el terreny es va alterar: la lava va barrar el pas als antics cursos fluvials i es van formar preses naturals.

Damunt d'aquest espai modificat pel vulcanisme s'hi van establir els primers pobladors coneguts de la Vall de Llémèna. Però no es tractava de sàpiens com nosaltres sinó d'una o dues espècies avui ja extingides: els *Homo heidelbergensis* i/o els neandertals, que van viure a Europa fa entre 500.000 i 28.000 anys. Els primers rastres de la seva presència van

Fotos: Sobre aquestes línies, a dalt, pic de pòrfir del paleolític inferior localitzat l'any 1999 a Domeny; a baix, *chopper* de quarsita tipic del paleolític inferior, descobert l'any 1999 a Domeny.

1 La zona de confluència del Ter i de la Llémèna va ser freqüentada per antics homínids com els neandertals.

2 El volcà Puig d'Adri va entrar en erupció ara fa 317.000 anys.

3 Sortida de camp de l'Associació a Domeny, el 20 de febrer de 1999. D'esquerra a dreta, Xosé Pedro Rodríguez, Josep Canal, Eudald Carbonell, Joan Garcia, Robert Sala i Albert Aulines.

4 Fragment d'os fossil incrustat en un bloc de basalt. Va ser descobert l'any 2002 a La Jueria.

ser descoberts als anys vuitanta del segle XX per part de Robert Sala –prehistoriador de Salt que avui dirigeix el famós jaciment d'Orce, a Granada—a prop de la Font de la Torre de Canet d'Adri.

Però el gran salt endavant en la comprensió dels orígens humans de la Vall de Llémèna va tenir lloc l'any 1999 durant la construcció de l'actual polígon industrial de Domeny. Membres de la nostra Associació vam seguir aquelles obres i hi vam recollir una gran quantitat d'objectes prehistòrics: ganivets, nuclis, pics, *choppers*, *chopping tools*... Aquests materials es trobaven per sobre de la colada de basalt del Puig d'Adri. Vam determinar que les eines de pedra no podien ser més antigues de 317.000 anys perquè feia poc un laboratori americà havia establert que aquesta colada tenia aquesta edat. Les troballes de Domeny ens van engrescar a investigar a fons diferents racons de la Vall de Llémèna. Això va tenir els seus fruits perquè vam reconèixer més eines de pedra d'aquesta època a La Jueria, l'any 2002, i al Pla d'en Serra de Sant Gregori, l'any 2008.

Aquells antics pobladors tindrien bons motius per establir-se a la Vall de Llémèna. Era

una zona ben estratègica: la confluència de dos rius com la Llémèna i el Ter i una zona de pas d'ecosistemes diferents (cingles de Sant Roc, depressió de la Selva, plana de l'Empordà). No s'han trobat els animals amb els que van conviure (excepte un enigmàtic os incrustat en un bloc de basalt descobert a La Jueria l'any 2002). Però sabem que ben a prop, a Pont Major –fossils de la pedrera de Can Rubau–, per aquella mateixa època hi acampaven hienes, panteres, lleons de les cavernes, rens, bisons, cavalls i cervols.

La investigació no s'ha pas acabat. Continua i l'expectació és màxima perquè no es pot descartar la possibilitat d'acabar trobant un registre arqueològic més divers: estructures (un campament a l'aire lliure, un fogar, una cubeta) o més fauna fossil. De Canet d'Adri a Fontajau i de Fontajau a Canet d'Adri: avui els sàpiens continuem vivint i transitant pel mateix espai que els nostres avantpassats heidelbergensis i neandertals. Som els continuadors de la cultura humana a la Vall de Llémèna, un entorn natural bellíssim, singular i amb una personalitat ben definida pels seus volcans.

— Si. A la vall del Llémèna hi ha volcans. I també l'home prehistòric.

Figura 17. Domicinal del Diari de Girona (17 d'abril de 2011)

FOTOS PORTADA: MARC MARTÍ. «RETRAT DE PEPITA MASÓ» (1881). DE PERE BORRELL DEL CASO. UN DELS QUADRES DE L'EXPOSICIÓ «LA FEBRE D'OR», QUE ES POT VISITAR A LA FONTANA D'OR DE GIRONA.

SUMARI

8 de maig de 2011

4, 5 i 6 Reportatge La Catalunya dels burgesos

Una exposició a la Fontana d'Or de Girona recorda la vida quotidiana i l'oci de la burgesia catalana de finals del segle XIX.

7 Entrevista Isabel Sabadí

Emprenedora i especialista en màrqueting a Internet, afirma que «ser present a Internet ja és gairebé una obligació».

8 Reportatge El sindicat de la cultura

La CNT d'Olot ha posat en marxa una biblioteca social amb més d'un miler de llibres sobre temàtica obrera i històrica.

9 Reportatge Els apunts del geni

Una firma de Barcelona posa a subhasta dissabte que ve, per un preu de sortida de 20.000 €, un manuscrit de Ferran Adrià.

10 Entrevista Dominique Lapierre

Dominical
Passeig General Mendoza 2.
17002 GIRONA.
Telèfon: 972 20 20 66

Director
Jordi Xargayó

Cap de redacció
Alfons Petit

Administrador
Fèlix Noguera

Publicitat
Paco Martí

Dominical

2 **Dominical**
Diumenge 8
de maig de 2011

El patrimoni prehistòric de la Selva

La seva condició de territori d'assentament o de pas ha afavorit que la comarca sigui ara un «macrojaciment prehistòric», amb vestigis del Paleolític Inferior, Mitjà i Superior i del Neolític

TEXT I FOTOGRAFIA: JOAN ABAD, ALBERT AULINES, FRANCESC XAVIER MEDINA I QUIM PLANAS (ASSOCIACIÓ ARQUEOLÒGICA DE GIRONA)

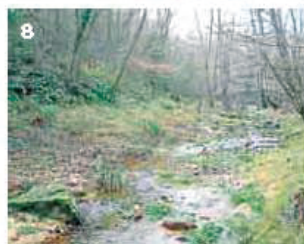
Fa uns pocs anys, en un centre social de Sant Julià de Ramis, l'Eudald Carbonell va fer una fantàstica conferència sobre Paleoeologia, branca de l'ecologia que té per objecte l'estudi de la relació dels fòssils amb el medi ambient en què van viure. Erem poca gent, perquè aquell dia jugava el Barça a Madrid. Ell, sense donar-hi la menor importància, ens va saludar cordialment i va començar a desgarnar el seu discurs. Metòdicament, ens va fer recular uns quants mil·lennis en el temps. Va descriure Europa, el paisatge i els animals que l'habitaven, les glaciacions i les dificultats que havien de superar les primeres comunitats humanes que començaven a ocupar aquell vast territori. La seva exposició, de bon principi era de caire generalista: la sortida de l'Àfrica per part de grups d'hominids i el seu llarg viatge evolutiu; els útils tallats en

pedra que els identificaven –la seva tecnologia–; els canvis climàtics dels últims dos milions d'anys; la línia de la costa i les anades i vingudes del mar, inundant grans espais de terra ferma o allunyant-se i desdibuixant el perfil actual. Però llavors va començar a parlar de l'Empordà i del Montgrí; de la conca lacustre de Banyoles; del riu Ter; de les ocupacions al Puig d'en Roca i el lloc estratègic que els homínids van escollir; els materials locals que utilitzaven per fabricar les seves eines de tall; les estratègies de supervivència de les antigues comunitats prehistòriques... Ens va situar al nostre entorn immediat i ens va descriure aquell paleoambient de manera magistral. Aquell dia vam entendre, finalment, què significava el mot Paleoeologia. Ell, però, no va parlar de la Selva. Ho farem nosaltres.

Geològicament parlant, la comarca de la Sel-

Reportatge

3 Dominical del Diarrienge 8 de maig de 2011

Fotos:
Sobre aquestes línies, eines de pedra tallada trobades a la Selva.
1 A l'entorn del castell de Bruryola hi ha un macrojaciment prehistòric.
2 La forta erosió emboreix dia a dia el sòl de La Selva. Però és precisament així el que ha permès posar al descobert les eines lliques dels antics homínids.
3 Aquests objectes de sílex són la prova que totes les cultures humanes paleolítiques han transitat i habitat per la Selva.
4 Albert Aulines i Joan Abad investiguen sobre el terreny un objecte lític prehistòric descobert a la bioregió de Girona.
5 Equip de recerca de l'Associació Arqueològica de Girona durant una de les nombroses sortides de camp als jaciments paleolítics de la Selva. Any 1988.
6 El reblliment actual de la depressió de la Selva (en primer terme) prové dels materials despresos a les vessants de les Guilleries (al fons).
7 Unifacial de quarzita, que pertany a un grup humà molt antic, anterior a l'aparició dels neandertals.
8 Aigua i prehistòria: inseparables a la comarca de la Selva, mantenen un lligam de temps immemorials.

va estesa i ocupada en una marçada depressió. La part més profunda d'aquesta la podríem situar a l'entorn de Sals i els seus estanyos recuperats. Les aigües superficials, transportades per rius de cabals ràpids, com ara la riera de Santa Coloma o l'Onyar, actualment no són res si ho comparem amb la massa d'aigua que la comarca podia ambarbar i acumular. Al llarg d'uns milions d'anys va ser un sistema tancat o endomèic: les aigües hi entraven, s'hi quedaven i s'hi evaporaven perquè no trobaven una sortida natural al mar. I després de les vessants de les muntanyes que les encadenen -Guilleries-, els materials arribats dels fons pendents es van anar acumulant al fons de la depressió i la van rebre. Va ser llavors que va començar el seu desenvolupament natural.

Actualment i degut a l'agricultura intensiva, els incipients estanyos i la desforestació per fer-hi urbanitzacions, s'ha accentuat molt el fenomen erosiu, de tal manera que quan plou tombacionalment una part física de la comarca passa a tota màquina per sota del Port de Pedra de Girona, transportada per l'Onyar que és un còmplice i indolent de temps i moment del sòl de la comarca.

Però el fenomen erosiu ha posat al descobert el Patrimoni Prehistòric de la comarca. No tot ha de ser negatiu, doncs. Al nord-oest d'aquest anomenat "Macrojaciment prehistòric" -técnicament a l'aire lliure, sembla tant al que hi ha al Rosselló, hi podríem situar Sant Mar-

ti Sagresa, Bruryola i els seus rodals, que és on als anys vuitanta l'Associació Arqueològica de Girona hi va identificar i catalogar els instruments de pedra tallada més antics i que actualment són al Museu de Sant Felu de Guíxols, que és on els vam entregar. La Indústria Lítica Prehistòrica és per tot arreu: Santa Coloma, Vidreres, Vilobí, Caldes, Riudanes, Sals, Cassà, Campplong, Meçanes, Hostalric... Arreu on hi vam fer prospecció hi trobàvem eines de pedra tallada de totes les cultures prehistòriques. És a dir, al registre arqueològic prehistòric de la comarca hi tenim el Paleolític Inferior, Mitjà, Superior i Neolític. La identificació dels materials autòctons ho confirma.

MILERS D'OBJECTES PREHISTÒRICS
La Selva era un territori d'assentaments o de pas, i totes les comunitats que hi transitaven hi deixaven la seva empremta. Ocupacions que es perllonguen en el temps centenars de milers d'anys. Per tant i potencialment, milers d'ocupacions. Seguint el fil d'això: milers d'objectes prehistòrics escampats per tot el territori de la Selva Interior.

A la comarca no hi ha ocupacions en cova, que facilitarien la comprensió del fenomen prehistòric d'una manera molt senzilla i directa. Els objectes arqueològics estan suspesos en el temps. Contenen un discurs. Clarament perquè algú ho expliqui. Van més enllà de ser exposades en un museu. Els cal un març, un

discurs contundent, diríem, que posi les coses al lloc que els pertoca. Que s'hi tregui un profit material i cultural, com fan altres països més familiaritzats amb l'exploració dels seus recursos prehistòrics.

Amibats a aquest punt sempre pensem que hem tocat fons i que la nostra feina de recerca i divulgació no ha servit per a res en concret. Nosaltres, pacientment, fem prospeccions i ho anàvem publicant. La nostra activitat està ben documentada, però no sabem si suportarà el pas del temps. Pensem que cal un "Centre d'interpretació de la Prehistòria de la Comarca de la Selva". És una il·lusió que aquest potencial, d'ordre cultural i pedagògic, no generi cap activitat econòmica i que aquesta sigui a l'entorn del turisme de qualitat, de gent a qui agrada visitar llocs interessants i conèixer-los a fons, del món escolar, de la població que viu a la comarca i que ignora que les seves aïllades es perden en el temps, de velles que són. D'aquest fet, en un país cultural i socialment madur, ben organitzat, se'n trauria un profit i seria motiu d'orgull de la població autòctona, que en fanien bandera.

(Per saber-ne més
- El patrimoni geològic de les terres gironines. 300 elements singulars, de l'ivi Pallí i Carles Rogué.
- Catalunya paleolítica, de Josep Canal i Eva del Corral).

Figura 18 (Continuació). Dominical del Diari de Girona (8 de maig)

ACQ		Revistes Catalanes amb Accés Obert	Qui es? Revistes Participants Estadístiques El nou RACO Entrant
Els 30 articles més consultats al 2011 de les revistes de la institució			
Associació Arqueològica de Girona			
•	<i>El jaciment de Montblè (Prats i Sansor, Cardanyà, Lleida)</i> Xavier Mangadó, Oriol Mercadal, Josep Maria Puñla, Xavier Esteve, Mathieu Langlais, M. Mercè Bergadà i Zapata, Jordi Nadal, Alicia Estrada, Jordi Gimeno Quadern de treball		45
•	<i>Evolució d'antigues educacions humanes al Pla de l'Estany</i> Joan Abad, Albert Aulines, Josep Canal Quadern de treball		38
•	<i>Elis anys de l'Associació</i> Quadern de treball		35
•	<i>Campanya d'excavacions a Sota Felsu (Canmolevàn)</i> Vicenc Ramundo Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		38
•	<i>La fonsa de la Cova 120</i> Jordi Estévez Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		27
•	<i>Arqueologia clàssica. Breu introducció a l'estudi de la ceràmica romana. I. Les àmfores romanes</i> Josep Maria Nolla Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		27
•	<i>La vall d'Hostoles durant el segle XVI. El dur Neulèstima dels Ricabert</i> Josep Canal, Carles Força, Maria Mercè Homs Quadern de treball		26
•	<i>Un portal d'entrada emporitània al massís de l'Alta Garrotxa des de la prehistòria recent: la cova 77Bauma d'en Noguera 77 (Abarçà)</i> Albert Aulines, Francesc Xavier Medina, Quim Planas, Joan Abad Quadern de Prehistòria Catalana		25
•	<i>Segle XIII: la Vall d'Hostoles, terra feudal. Guillem Gaberán de Castella, senyor de remences i cabdill d'almogàvers</i> Josep Canal Quadern de treball		25
•	<i>Noves excavacions arqueològiques als nivells del Paleolític mitjà antic a la cova 120</i> Pau Martín, Xavier Terradas Quadern de treball		23
•	<i>Arqueologia clàssica. Les àmfores romanes (II). Les àmfores dedicades al transport del vi anterior a l'Imperi</i> Josep Maria Nolla Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		23
•	<i>Dàmenes intervencions arqueològiques a la cinglera del Capellí (Capellades, Ansa)</i> Manuel Vaquero Quadern de treball		23
•	<i>Una moneda inèdita de l'emperador Carles III</i> Pere Canton Quadern de Prehistòria Catalana		23
•	<i>El paleolític al massís del Garraf: la cova del Rinoceront (Casteldefels, Baix Llobregat)</i> Joan Daura, Montse Sanz, Josep Oriol Font, Manuel Vaquero, Rosa Rodríguez, Julià Gómez, Barbara Medina, Ferran Cardona Quadern de treball		22
•	<i>La cova del Parc (Alós de Balaguer, La Noguera, Lleida): dàmnes intervencions arqueològiques i visit de conjunt</i> Josep Maria Puñla, Xavier Mangadó, Maria Àngels Pettit, Raül Bartró Quadern de treball		22
•	<i>Les monedes romanes</i> A. Ramírez Guevara Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		22
•	<i>El viatge col·lectiu com a mitjà de divulgació. Deu anys d'excursions de l'Associació</i> Francesc Reixach Quadern de treball		22
•	<i>Localització d'un altre jaciment del paleolític inferior al Pla de Sant Gregori: El Pla d'en Serra</i> Albert Aulines, Joan Abad Quadern de treball		21
•	<i>Los Ifaces abrevillemas del "Cau del Duc" de Torroella de Montgrí (Baix Empordà)</i> Josep Canal, Breda Carbonell Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		21
•	<i>El paleolític a l'Alt Empordà l'any 2008</i> Joan Abad, Albert Aulines Quadern de treball		20
•	<i>La moneda a Girona en la Guerra del Francès</i> Pere Canton Quadern de treball		20
•	<i>La Vall de Sadernes i la Cova 120 (La Garrotxa)</i> Nardis Soler, Gabriel Alcáide, Joan Noguera Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		19
•	<i>Crònica de cinquanta anys d'activitat arqueològica</i> Francesc Rauró Quadern de treball		19
•	<i>Noves dades sobre el paleolític superior al sud de Catalunya: El Mol del Salt (Vimodió, Conca de Barberà) i La Cativera (El Celler, Tarragonès)</i> Marta Fontanals, Manuel Vaquero, Josep Maria Vergés Quadern de treball		19
•	<i>La Prunera, un assentament del neolític final al coll de Sant Coeme (Sant Joan Les Fonts, la Garrotxa)</i> Ferran Borrell, Susanna Casellas, Mònica Oliva, Maria Saña, Oriol Vicente Quadern de treball		18
•	<i>Elis homicidis a Roses</i> Pere Canton Quadern de treball		18
•	<i>A la recerca d'un jaciment</i> Santi Serra Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		17
•	<i>Noves dades sobre el mosaic de Bell-lloc del Pla (Girona)</i> Francesc Rauró Quadern de treball		17
•	<i>Activitats de l'Associació (anys 1980-1981)</i> Butlletí de l'Associació Arqueològica de Girona		17
•	<i>Valparadís: prehistòria al cor de Terrassa</i> Joan Abad, Albert Aulines Quadern de treball		17

«Consultes a les revistes per país de la institució»

«Els 30 articles més consultats al 2010 de les revistes de la institució»

01-11-2011

Figura 19. Tots els articles publicats a la revista de l'Associació Arqueològica de Girona des de l'any 1978 estan integrats al portal RACO. En total, es tracta de 19 números que, al llarg de la trajectòria de l'entitat, han rebut diferents noms: *Butlletí*, *Quadern de Treball* i *Quadern de Prehistòria Catalana*

Dos nous llibres de l'Associació Arqueològica

GRONA | B.E.

La veterana Associació Arqueològica de Girona acaba de publicar dos nous llibres amb el seu inconfusible segell que combina imatges dels jaciments arqueològics estudiats amb textos explicatius. Els dos llibres han estat editats amb el suport del Patronat Francès Excipients de la Diputació de Girona.

El primer volum, titulat *El primer capítol de la història de Catalunya*, és un homenatge en tota re-

gla a la ingent tasca duta a terme per l'Associació Arqueològica de Girona a partir dels anys setanta del segle i fins als nostres dies. Firmat per Joan Abad i Albert Aulines, el volum reproduceix retalls aparaguts a la premsa escrita. Com un nou treball de camp arqueològic, però aquesta vegada a les hemes-ropes, els membres de l'Associació Arqueològica treuen aquesta vegada a la llum la seva història a través de més de 700 il·lustracions. El llibre posa en relleu el di-

namisme de l'entitat, així com la importància de la seva contribució a la descoberta del període històric més antic del nostre país: el paleolític inferior.

D'altra banda, l'entitat ha publicat el número 13 de la seva revista *Quadern de prehistòria catalana*, que fa memòria de les activitats desenvolupades al llarg del 2010.

L'associació, fundada el 1972, disposa per a les seves recerques de la cova de la Bauma d'en No-

garr (Albanyà). Les excavacions arqueològiques realitzades en aquesta cova han posat al descobert diferents evidències d'ocupacions humanes successives des del neolític antic epicaldric fins a l'actualitat. L'excavació continua amb l'objectiu de trobar restes del paleolític. La publicació inclou altres articles, entre ells *La indústria lítica del Puig d'en Patric (Roses)*, i *Una moneda inèdita de l'arxiduc Carles III*, els dos firmats per Pere Canton.

Portada de la revista.

Figura 14. *Diari de Girona* (15 de febrer de 2011) – Pàg. 44

Llibres

El primer capítol de la història de Catalunya (figura 15a) va ser publicat a principis del 2011. A l'instant van sorgir una sèrie de problemes que aquí no reproduïm i que van paralyzar la seva distribució inicial. La situació ara ja s'ha resolt assenyadament i des de l'octubre de 2011 aquest llibre està al lloc que li pertoca: a les biblioteques públiques del nostre país.

Per altra banda, avancem que ja està a la impremta un llibre (figura 15b) sobre la prehistòria del municipi de Salt (*La prehistòria al pla de Salt*) que ha escrit un de nosaltres (Pere Canton). La seva publicació és imminent.

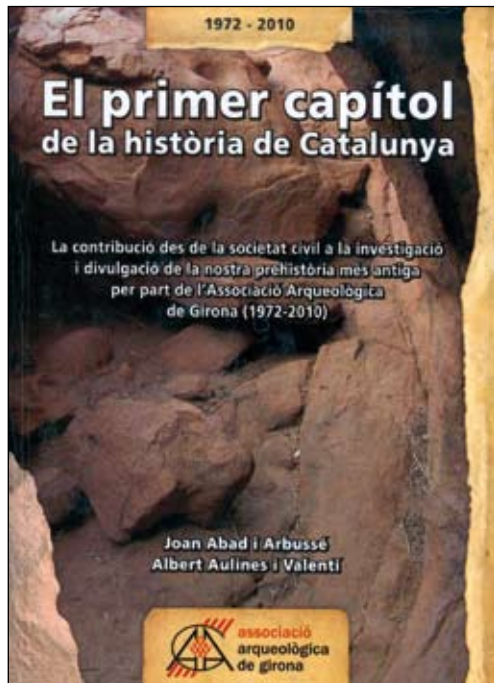

Figura 15a. Després d'una sèrie de problemes en la seva distribució inicial, des de l'octubre de 2011 ja està disponible a una bona colla de centres de lectura i d'educació públics del nostre país

Figura 15b. El llibre *La prehistòria al Pla de Salt* és el resultat de més de deu anys de pacient i sistemàtica investigació del seu autor sobre el passat prehistòric del Pla de Salt

DIGITALITZACIÓ I PUBLICACIÓ DEL QUADERN 18 (ANY 2010) AL PORTAL RACO

A finals de l'any 2009 vam incorporar la nostra revista a RACO. Dos anys després considerem que la feina d'escanejar i col·locar *online* tota aquella documentació ha valgut la pena. Va ser tot un encert perquè aquest portal s'ha convertit en un referent de les revistes amb accés obert. A nivell intern, RACO proporciona una sèrie d'informacions estadístiques als centres adherits, una de les quals fa referència als 30 articles publicats de la revista de l'Associació més consultats durant el 2011 i que reproduïm a la **figura 19**.

RÀDIO I DIVULGACIÓ DE LA PREHISTÒRIA

Sempre a través de *Ràdio 90. La ràdio lliure i cultural de La Garrotxa*, el nostre centre d'estudis ha participat en el món de la ràdio en les tres ocasions que passem a descriure:

A. 'Pedra a pedra. Escolta la prehistòria' emès per *Ràdio 90, la ràdio lliure i cultural de la garrotxa*.

Vam explicar la gestió i les primeres sensacions d'aquest peculiar programa de ràdio al *Quadern de Prehistòria Catalana* número 18 (pàgines 190 a 193).

Figura 20. Des del setembre de 2010, *Ràdio 90* ofereix als seus oients el programa de divulgació de la prehistòria *Pedra a pedra. Escolta la prehistòria*, el qual està editat i presentat per dos membres de la nostra Associació. A l'octubre de 2011 ja s'han emès 45 programes

The image shows a screenshot of the Facebook page for Radio 90. At the top, the Facebook logo and search bar are visible. The page header includes the name 'Radio90' and the description 'Organització sense ànim de lucre'. Below this, there are several small images related to the station's content. The main section is titled 'El mur' and is a post from 'Radio90 · Tothom (més recent)'. It features a video player showing a fossilized skull. The text of the post reads: 'Pedra a pedra- Capítol 46: Rinoceronts, mastodonts i hipopòtams al Pla de l'Estany. Aigua abundant i animals a dia d'aviu exòtics: aquest és l'escenari d'ara fa un milió d'anys al Pla de l'Estany. El paisatge, l'ecologia i la fauna d'aquesta comarca era tan diferent a l'actual que rep el nom de "conca lacustre Banyoles-Besakú". Al llarg del programa d'aviu a les 15h parlarem dels fòssils -elefants, rinoceronts, hipopòtams, mastodonts o felins amb dents de sabre- que s'han trobat en tres jaciments paleontològics extraordinaris: Incarcal, Bòbila Ordis i Terrera de Cornellà de Terri.' Below the text is a large image of a fossilized skull with prominent teeth. The post has 178 likes and 1 comment. The right sidebar shows recommendations for other pages like 'Xindri' and 'Agora Fresh Girona'.

Figura 21. Des de mitjans de 2011, el dia a dia del *Pedra a pedra*. Escolta la prehistòria. Escolta la prehistòria també es pot seguir a través del Facebook de Ràdio 90. Actualment rep de mitjana unes 300 consultes

Superada l'emoció, l'expectació i també les pors inicials, el *Pedra a pedra* s'ha anat consolidant en la graella radiofònica de Ràdio 90 i des del setembre de 2011 s'emet la quarta temporada. Al **quadre 1**, reproduïm els capítols de la segona i tercera temporada. Inclourem els de la quarta en el *Quadern de l'any que ve*.

El programa també està connectat al Facebook (**figura 21**). Un o dos dies abans de l'emissió de cada capítol, n'informem als adherits per mitjà d'una ressenya. Cada vegada que col·loquem una entrada a aquesta xarxa social ens consta que rep una mitjana de 300 visites.

Finalment comentarem que, des de principis d'octubre de 2011, la primera temporada del *Pedra a Pedra. La història dels antics garrotxins* es torna a emetre en directe a través de Ràdio Cabrera (**figura 23**).

Una entrevista a l'*Informatiu Cultural* de Ràdio 90

L'*Informatiu Cultural* és un programa que informa de l'actualitat cultural de la Garrotxa a través de propostes, entrevistes, opinions i recomanacions.

El dissabte 19 i 20 de febrer de 2011, Xevi Baca (**figura 24**), el seu editor i presentador, va entrevistar a l'arqueòleg del nostre centre d'estudis, l'Albert Aulines, per tal de donar a conèixer als oients les darreres publicacions de l'Associació Arqueològica de Girona: *El Quadern de Prehistòria Catalana número 18* i el llibre *El primer capítol de la història de Catalunya*. L'entrevista està disponible en podcast a la web de Ràdio 90.

Figura 24. Xevi Baca és l'editor i presentador de l'*Informatiu Cultural de Ràdio 90*

Figura 22. Albert Aulines i Francesc Xavier Medina, membres de l'Associació Arqueològica, són els editors i presentadors del programa *Pedra a pedra*. Escolta la prehistòria. Fotografia: Estudi 1 de Ràdio 90 a Batet de la Serra - 7 d'octubre de 2011

En directe

Pedra a Pedra

Dissabte a les 13 hores.
 Redacció i presentació: Albert Aulines i Francesc Xavier Medina
 Producció: Ràdio 90 - La Garrotxa
 Un espai divulgatiu sobre els orígens dels Èssers Humans a Catalunya. Pedra a pedra, escolta la Prehistòria.

[pedra.a.pedra.1004.08.18.11](#)
[pedra.a.pedra.1002.11.18.11](#)
[pedra.a.pedra.1006.12.18.11](#)

80's Factory
El cinema a casa
Pedra a Pedra
Local
Pla del Ajuntament de Cabrera de Mar
Obertallent
Ciutat Nacional de Catalunya 2011
L'entrevista
Waynes en las ondas
En session

Pàgina
 55 Anterior 1 2 3 4 5 6 7 Següent
 22

Figura 23. La primera temporada del *Pedra a Pedra*. La història dels antics garrotxins es pot tornar a escoltar en directe a través de Ràdio Cabrera que l'emet des de principis d'octubre de 2011

Quadre 1

“PEDRA A PEDRA. ESCOLTA LA PREHISTÒRIA”

Programa de ràdio de editat i presentat pels membres de l'Associació Arqueològica de Girona Albert Aulines i Francesc Xavier Medina i que s'emet en directe cada dissabte de 3 a 4 de la tarda a través de Ràdio 90. La ràdio lliure i cultural de la Garrotxa (101.4 FM – www.r90.org)

Els programes de la segona i tercera temporada (hivern 2010 i primavera 2011) van ser aquests:

DATA	NÚMERO	CAPÍTOL
25/12/2010	15	Grans descobriments universals i regionals de la prehistòria antiga
01/01/2011	16	Els humans arriben i colonitzen Europa
08/01/2011	17	El primer capítol de la història de Catalunya
15/01/2011	18	El jaciment de la Cauna de l'Aragó
22/01/2011	19	Animals prehistòrics: la fauna de l'època glacial
29/01/2011	20	La mandíbula de Banyoles i l'Abric Romaní: els neandertals a Catalunya
05/02/2011	21	L'home modern: el seu origen i la seva expansió al món sencer
12/02/2011	22	Les coves prehistòriques de Serinyà
19/09/2011	23	Les primeres manifestacions artístiques de la humanitat
26/02/2011	24	La religió primitiva: els xamans de la prehistòria
05/03/2011	25	El llenguatge: el seu origen i evolució a través de l'arqueologia
12/03/2011	26	Violents o pacífics: la guerra a la prehistòria
19/03/2011	27	L'Alta Garrotxa prehistòrica
26/03/2011	28	Vivim sobre antics vestigis
02/04/2011	29	La feina de l'arqueòleg
09/04/2011	30	El poblat neolític de La Draga
16/04/2011	31	Volcans i prehistòria a la Vall de Llémena
23/04/2011	32	El poblament prehistòric al massís del Montgrí
30/04/2011	33	Com s'ensenyava i es divulga la prehistòria
07/05/2011	34	El gènere Homo: origen i evolució
14/05/2011	35	Claus de l'evolució humana: el bipedisme
21/05/2011	36	Migracions prehistòriques
28/05/2011	37	Els còmics a la prehistòria
04/06/2011	38	El jaciment paleolític de La Balma de la Xemeneia
11/06/2011	39	De caçadors-recol·lectors a agricultors-ramaders
18/06/2011	40	Sistemes d'escriptura: origen i evolució històrica

Participació de l'AAG en la presentació radiofònica de l'Agenda Llatinoamericana 2011

Un membre de l'Associació Arqueològica de Girona, l'Albert Aulines, va participar en la presentació radiofònica de l'Agenda Llatinoamericana 2011 (amb el tema de reflexió "Quin Déu? Quina religió?") que es va emetre el 18 i 19 de desembre de 2010 a Ràdio 90.

El programa va ser gravat el dia 8 de desembre (**figura 25**) a l'estudi 1 (situat a Batet de la Serra). Al **quadre 2** de la pàgina següent, hi reproduïm l'entrada que es va publicar dies abans del programa a la web de Ràdio 90.

Figura 25. Presentació radiofònica de l'Agenda Llatinoamericana des de l'estudi 1 de Ràdio 90 (8 de desembre de 2010). A la imatge i d'esquerra a dreta: Carles Serra, Núria Pascal i Àngel Serrat.

Quadre 2

L'AGENDA LLATINOAMERICANA 2011 A RÀDIO 90 18 i 19 de desembre de 2011*

"Núria Pascal serà l'encarregada de conduir aquest programa especial, que tindrà tots els continguts d'una de les moltes presentacions que es fan de l'agenda durant la tardor per tot Catalunya. Així doncs, en aquest programa es comptarà amb la participació de diferents convidats que ajudaran a encetar una reflexió entorn el tema de l'agenda del 2011, que és: "Quin Déu? Quina religió?"; com en Jesús Calm, vicari de Lloret i exmissioner a la República Dominicana, o l'Albert Aulines de l'Associació Arqueològica de Girona que explicarà els orígens de les religions.

A banda d'això, s'informarà als oients dels continguts de l'Agenda i els seus nous projectes; com ara l'Excusa, un programa de televisió basat en la filosofia de l'agenda, que s'estrena a les televisions locals de la Xarxa de Comunicàlia el proper gener i ha estat premiat amb el premi MAC 2010 a projectes de contingut social. Per a presentar l'Excusa es comptarà amb la presència del seu director, en Marc Planagumà de la productora olotina Minnim; i per a parlar de l'agenda es comptarà amb en Carles Serra, vinculat durant molts anys a la Comissió de l'Agenda a Girona.

La col·laboració entre Ràdio 90 i l'Agenda Llatinoamericana per a dur a terme aquest programa especial, respon a línies de treball marcades per les dues entitats. Per la comissió de l'Agenda a

Olot, aquesta presentació té l'objectiu de fer arribar el missatge de l'agenda al màxim de gent possible, utilitzant els mitjans de comunicació per accedir al públic que habitualment no assisteix a les presentacions convencionals. Ràdio 90 confirma amb aquesta iniciativa la seva voluntat d'esdevenir una plataforma de difusió per a les entitats de la comarca, treball iniciat amb la sèrie de programes que va dedicar a diverses associacions aquesta mateixa tardor. La presentació de l'Agenda Llatinoamericana per Ràdio 90 podrà escoltar-se el dia 18 de desembre a les 9 del matí, i el dia 19 a les 12 del migdia".

*Font: Reproducció de l'entrada publicada a la web de Ràdio 90 uns dies abans de l'emissió d'aquest programa especial dedicat a l'Agenda Llatinoamericana

DEMOSTRACIÓ PRÀCTICA DE PREHISTÒRIA A PALOL DE REVARDIT

En el context dels actes de la *Segona Mostra de la birra i el vi i productes artesanals* que es va celebrar a Palol de Revardit (Pla de l'Estany), els membres de la nostra entitat Joan Abad i Albert Aulines van portar a terme una demostració pràctica de prehistòria: "Taller infantil: com s'encenia el foc a la prehistòria".

Aquestes demostracions són un tipus d'activitat que l'Associació Arqueològica de Girona realitza ocasionalment des de l'any 2002 i que tenen la finalitat de divulgar el fenomen de la prehistòria a les nostres comarques a través de l'experimentació visual i pràctica: elaboració d'eines prehistòriques i encesa de foc amb mètodes tradicionals.

Durant aquesta demostració es va portar a terme un registrament audiovisual de la demostració de prehistòria i, en especial, del procés d'elaboració del foc prehistòric.

la birra i el vi
i productes artesanals

2na MOSTRA

b & v

13 i 14 de novembre 2010

2na Mostra de Vins de l'Empordà i Cervesa Artesana, juntament amb productes gastronòmics de les nostres comarques.

1 trobada **Cerpa**

DISSABTE 13 DE LES 16h. A LES 21h.
DIUMENGE 14 DE LES 10h. A LES 19h.

ACTIVITATS DURANT TOTS ELS DIES
tast de vins, cervesa, oli, formatge i alloli de codony, concurs de cota,
el diumenge a partir de les 12 h trobada de ves
i a les 14 hores La cervesa a la casa sola,
diumenge de 11 a 13 h, TALLER INFANTIL (com s'encenia el foc a la prehistòria)
TALLER ELABORACIÓ DE CERVEJA

entrada gratuïta

SERVEI DE BAR AMB BARBACOA I TASTERS DURANT TOTA LA MOSTRA

Tallers realitzats per productors artesans i professionals del sector
Per participar als tallers i concursos, caldrà inscripció prèvia el mateix dia de la mostra.

Figura 26. Díptic de la *Segona Mostra de la birra i el vi i productes artesanals* que es va celebrar a Palol de Revardit el novembre de 2011 i durant la qual membres de la nostra Associació van realitzar una demostració de prehistòria

DOSSIER I ESTRATÈGIES PER OPTAR A LA CONCESSIÓ DE LA CREU DE SANT JORDI 2011

L'1 de febrer de 2011 ens vam desplaçar fins a la Rambla de Santa Mònica de Barcelona –on hi ha la seu del Departament de Cultura– per registrar formalment la sol·licitud d'aquesta Creu per la nostra entitat. És la segona vegada que hem portat a terme aquesta petició.

"L'Associació Arqueològica de Girona és l'entitat que ha descobert i ha donat a conèixer el primer capítol de la història de Catalunya". Aquest eslògan sintetitza amb claredat el motiu principal per reclamar novament la concessió de la Creu de Sant Jordi.

Amb aquesta demanda aspirem al reconeixement per part de la màxima institució pública del nostre país a la tasca feta durant quaranta anys seguits des del nostre centre d'estudis al servei de la cultura, la investigació i la divulgació de la història de Catalunya.

L'Associació és una entitat pionera en treballs d'Història. En primer lloc perquè va posar al descobert el primer capítol de la història de Catalunya gràcies a les seves recerques al promontori gironí del Puig d'en Roca durant la dècada dels setanta del segle passat. Però, a més, perquè també ha realitzat nombroses investigacions sobre la història urbana medieval de la ciutat de Girona i sobre el fenomen remença de la vall d'Hostoles.

Fundada l'any 1972, l'Associació Arqueològica de Girona és una de les organitzacions cíviques que constitueixen el ric teixit associatiu de la societat civil catalana actual. I des de fa anys que també és un dels centres d'estudis integrats al Patronat Francisc Eiximenis de la Diputació de Girona.

La petició d'aquest guardó també pretén un altre objectiu: el reconeixement a la tasca de tota una generació d'estudiosos gironins encapçalats pel senyor **Josep Canal Roquet-Jalmar** que, amb l'Associació Arqueològica de Girona com a plataforma, han fet possibles els estudis històrics esmentats.

Estem parlant de persones com:

- José María de Bedoya
- Enric Jiménez
- Josep María Corominas
- Ramon Sala
- Santi Serra
- Joan Abad
- Vicenç Raimundo
- Josep Guardiola
- Gabriel Mesquida
- Esteve Verdaguer
- Néstor Sanchiz
- Miquel Verdaguer
- José Tello
- Joaquim Vidal
- Miquel Oliva
- Francesc Riuró
- Eudald Carbonell

En base i a partir de tots aquests arguments acabats d'exposar, el dimarts 1 de febrer vam sol·licitar per segona vegada al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya la concessió de la Creu de Sant Jordi 2011 per a la nostra Associació Arqueològica de Girona (**figura 27**).

**associació
arqueològica
de girona**

"L'Associació Arqueològica de Girona és l'entitat que ha descobert i ha donat a conèixer el primer capítol de la història de Catalunya"

Hble. Sr. Joan Manuel Tresserras Gaju
 Rambla de Santa Mònica, 8
 08002 Barcelona

Girona, 31 de gener de 2011

**SOL·LICITUD PER CONCEDIR LA CREU DE SANT JORDI A
 L'ASSOCIACIÓ ARQUEOLÒGICA DE GIRONA**

JORDI MASBERNAT I SALÓ amb DNI 40.255.178 A
 President de l'Associació Arqueològica de Girona

Generalitat de Catalunya
 Departament de Cultura
 i Mitjans de Comunicació

01.02.11 001985

Data Num. Hora

Registre d'entrada 0390E

EXPOSA: L'Associació Arqueològica de Girona és una de les organitzacions cíviques que constitueixen el ric teixit associatiu de la societat civil catalana actual.

Al llarg de quaranta anys d'activitats ininterrompudes, l'Associació Arqueològica de Girona ha promogut la recerca i la divulgació de les evidències humanes més antigues localitzades a Catalunya (en especial, convé destacar el descobriment del jaciment paleolític del Puig d'en Roca, a Girona, el primer del període paleolític inferior identificat a Catalunya).

Per tant, l'Associació Arqueològica de Girona és l'entitat que ha descobert i ha donat a conèixer el primer capítol de la història de Catalunya.

L'Associació també ha realitzat nombres investigacions sobre la història urbana medieval de la ciutat de Girona i sobre el fenomen remença de la vall d'Hostoles.

Fundada l'any 1972, l'Associació també és un dels centres d'estudis integrats al Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona.

SOL·LICITUD: la concessió de la Creu de Sant Jordi a l'Associació Arqueològica de Girona

DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA: El "*Dossier per optar a la creu de Sant Jordi - L'Associació Arqueològica de Girona és l'entitat que ha descobert i ha donat a conèixer el primer capítol de la història de Catalunya*" de 533 pàgines.

Aquest *Dossier* va ser lliurat en aquesta mateixa administració pública l'any 2009. Les seves dades de referència són: *Registre d'entrada 023345 (16-12-09)*.

Associació Arqueològica de Girona -
 Travessia de la Creu, 6, 1r, 1r - 17001 Girona
 Telèfons.: 616284797 / 619286182 / 610643777
<http://www.aadgirona.org/>
 A/e: aadgirona@aadgirona.org

HONORABLE CONSELLER DE CULTURA I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Figura 27. Sol·licitud registrada al Departament de Cultura de Barcelona el dia 1 de febrer de 2011 per la concessió de la Creu de Sant Jordi a l'Associació Arqueològica de Girona

PÀGINA WEB: BALANÇ DEL PRIMER ANY ONLINE DE L'AAG

Tal com vam informar a la pàgina 199 del *Quadern de Prehistòria Catalana* número 18, a mitjans d'octubre de 2010 va entrar en funcionament la pàgina web de l'Associació (figura 28).

Valorem molt positivament aquest primer any online perquè disposem d'un mitjà de comunicació propi a través del qual anem informant puntualment, amb rapidesa, claredat i, sobretot, amb plena autonomia (sense dependre de ningú) de totes les nostres activitats: jornades d'excavació a la 'Bauma d'en Noguer', emissió dels capítols del *Pedra a Pedra*, publicacions d'articles... i tot això ho fem a partir d'un espai que hem anomenat "Info AAG" que enllaça directament la darrera notícia publicada a la web amb el correu electrònic del destinatari en qüestió.

A través de la web hem establert nombrosos contactes amb d'altres investigadors i col·lectius interessats en la prehistòria. Un exemple en podria ser el que fa poques setmanes vam mantenir amb la Societat Catalana d'Arqueologia (figura 29).

The image shows a screenshot of the website of the Association of Archaeologists of Girona (AAG). At the top left is the association's logo, which consists of a circle containing a stylized 'A' and 'G' with a red and white checkered pattern. To the right of the logo is the text 'Associació Arqueològica de Girona' in green and red. Below the logo and title is a navigation menu with buttons for 'INICI', 'ACTUALITAT', 'L'ENTITAT', 'PUBLICACIONS', 'RECERCA', and 'DIVULGACIÓ'. A search bar is located in the top right corner. The main content area features a large article titled '"Pedra a pedra" 46: Elefants, mamuts i rinoceronts al Pla de l'Estany' with a date of 28/10/2011. The article text mentions a radio program on October 29th and lists the presenters as Albert Aulines and Francesc Xavier Medina. Below the article is a photograph of fossilized bones. To the left and right of the main article are smaller thumbnails for other publications, including 'LA BIRMI DE J. BARRIS' and 'El primer capítol de la història de Catalunya'. The bottom right corner of the page has the text 'ACTIVITATS I ESTUDIS'.

Figura 28. La web de l'Associació ja porta una any activada a la xarxa. A la imatge, aspecte de la pàgina principal a finals d'octubre de 2011

Girona, 14 de setembre de 2011

Societat Catalana d'Arqueologia

Carrer València número 225 - Àtic 3a
08007 Barcelona

Benvolguts senyors,

Abans de l'estiu, la Secretaria tècnica de la vostra Societat ens va enviar un correu electrònic en el qual ens demanava uns exemplars de la revista de la nostra Associació.

A través d'aquests sobres, us enviem tots els números de la nostra revista: *Butllet* (números 1 a 4), *Quadern de Treball* (números 5 a 16) i *Quadern de Prehistòria Catalana* (números 17 i 18). Amb l'excepció del *Quadern de Treball* número 11: per un problema d'edició al seu dia de publicació, ens ha estat del tot impossible trobar-ne un nou exemplar.

Dir-vos també que la nostra *Revista* es pot consultar on-line al portal RACO a través d'aquest enllaç: <http://www.raco.cat/index.php/QuadernPrehistoriaAAG>

Aprofitem l'ocasió per enviar-vos els darrers llibres publicats per la nostra entitat: *Recull de treballs de Francesc Riuró* (2006); *Jaciment arqueològic Balma de la Xemeneia* (2007); *Història de l'Associació Arqueològica de Girona* (2008); *Arrels profundes* (2009) i *El primer capítol de la història de Catalunya* (2010).

Us agrairiem que ens responguéssiu per correu electrònic que heu rebut correctament els sobres que us hem enviat amb el contingut que us hem detallat en aquesta carta.

Moltes gràcies pel vostre interès en les publicacions de la nostra entitat.

I, a la vegada, felicitar-vos per la tasca que porteu a terme entorn de l'arqueologia del nostre país i de la qual en tenim puntualment constància a través del vostre *Full d'Informació*

Res més, moltes gràcies per tot i fins aviat.

Albert Aulines i Valentí

Associació Arqueològica de Girona
Soci número 2025 de la Societat Catalana d'Arqueologia

Figura 29. A través de la nostra pàgina web, al llarg d'aquest 2011 hem mantingut contactes amb diverses institucions i persones relacionades amb el món de la prehistòria. A la imatge, una correspondència amb la Societat Catalana d'Arqueologia

L'ASSOCIACIÓ PER DINS: LES ASSEMBLEES I LA RELACIÓ AMB EL PATRONAT FRANCESC EIXIMENIS

A continuació descriurem les principals reunions –Assemblees– que hem mantingut els membres de la junta directiva de l'Associació per tal de definir les línies de treball de les diverses activitats que hem portat a terme al llarg d'aquest 2011.

Assemblea General de l'AAG – 27 de gener de 2011

Va tenir lloc a les 8 del vespre al local de l'entitat i hi van assistir en Jordi Masbernat, l'Enric Bach, la Conxita Roca, en Joan Abad, l'Albert Aulines, en Quim Planas i en Francesc Xavier Medina (**figura 30**).

Durant aquesta Assemblea es van exposar les activitats i les formalitats vigents del nostre centre d'estudis. La naturalesa de l'Assemblea es podria resumir i detallar en dos grans parts o blocs:

Bloc A – Primerament es van tractar aquells aspectes de tipus més formal, administratiu i econòmic: aprovació de l'acta de l'Assemblea anterior, lectura i aprovació de l'estat de comptes, entre d'altres.

Bloc B – Durant la segona part de l'Assemblea es van detallar, descriure i discutir les principals activitats que en aquell moment estàvem desenvolupant i que eren les que marcarien l'actualitat de la nostra Agenda de Treball durant l'any que acabava de començar.

Figura 30. Dijous 27 de gener de 2011: Assemblea General de l'Associació. D'esquerra a dreta: Jordi Masbernat, Albert Aulines, Joan Abad, Francesc Xavier Medina i Quim Planas. Fotografia: Conxita Roca

Eren les següents:

1. Excavació arqueològica a la cova 'Bauma d'en Noguera'.

Síntesi de la campanya de 2010; recent publicació d'un article sobre aquesta cova a la *Revista de Girona*; possible subvenció econòmica per part el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; sol·licitud d'un nou permís d'excavació de l'1 de març al 31 de desembre de 2011; avançament de sol·licitud d'una nova subvenció econòmica a l'entitat a mitjans de la campanya de 2011 (maig); imminent compra d'una estació total, teodolit o nivell òptic de cares a la campanya de 2011.

2. *El primer capítol de la història de Catalunya: La contribució des de la societat civil a la investigació i divulgació de la nostra prehistòria més antiga per part l'Associació Arqueològica de Girona (1972-2010).*

Es va valorar el contingut i la temàtica d'aquest nou llibre realitzat l'any 2010 per membres de la nostra entitat i del qual ja en disposem la versió en digital. La seva versió impresa s'havia retardat en aquells moments, tot i que ens constava que la seva publicació definitiva seria imminent.

3. *Quadern de Prehistòria Catalana número 18 (2010).*

De forma similar a el llibre *El primer capítol de la història de Catalunya* vam valorar el seu contingut i temàtica i també el fet que ja disposéssim de la seva versió digital tot i que la impresa, encara pendent, es preveia imminent.

4. *Quadern de Prehistòria Catalana número 19 (2011).*

Vam presentar i relacionar l'índex de col·laboracions previstes per aquest nou *Quadern* amb la intenció de publicar-lo a finals d'aquest 2011 i entre les quals en destacava l'aportació ja assegurada de l'Eudald Carbonell –membre històric de la nostra entitat– a través d'un article que ens va haver fet arribat al nostre Consell de Redacció a finals del desembre passat sota el títol *Amateurs a l'arqueologia*.

5. *Quadern de Prehistòria Catalana número 20 (2012).*

Vam començar a parlar i a planificar la publicació d'aquest nou *Quadern* perquè es dona la circumstància que el seu any de publicació (2012) coincidirà amb el 40è aniversari del naixement de la nostra entitat i, per tant, també amb el 40è aniversari del descobriment del paleolític inferior a Catalunya (el qual convé recordar que va tenir lloc arran del descobriment d'eines de pedra tallada d'aquest vell període de la humanitat al promontori gironí del Puig d'en Roca per part d'un equip de la nostra Associació liderat per Josep Canal i Eudald Carbonell).

6. *Sol·licitud de la Creu de Sant Jordi 2011 per l'Associació Arqueològica de Girona.*

Vam decidir que els propers dies anirem a Barcelona a presentar aquesta sol·licitud de la mateixa manera que ja vam fer l'any passat, això malgrat que, finalment, aquesta Creu no ens va ser concedida. El motiu principal per renovar la nostra petició per optar a aquest guardó és ben simple i es pot sintetitzar en aquest eslògan: "*L'Associació Arqueològica de Girona és l'entitat que ha descobert i ha donat a conèixer el primer capítol de la història de Catalunya*".

7. **Pedra a pedra. Escolta la prehistòria.**

Vam valorar molt positivament la continuïtat (temporada d'hivern 2011) d'aquest peculiar programa de divulgació de la prehistòria presentat per dos membres de la nostra entitat, l'Albert Aulines i en Francesc Xavier Medina, i que es pot escoltar cada dissabte a la tarda a través de *Ràdio 90. La Ràdio lliure i cultural de la Garrotxa* (101.4 FM – www.r90.org).

En definitiva:

Va ser una reunió molt positiva a tots nivells perquè vam posar sobre la taula no només els principals temes i activitats que centraven la nostra *Agenda de Treball* en aquell moment (que, per sort, eren força nombrosos) sinó que a més –molt important això– també vam començar a projectar les expectatives i els projectes que teníem pensats i que volríem dur a la pràctica en un futur immediat. Per tant, com sempre, la nostra Assemblea va desprendre molta energia, molta il·lusió i moltes ganes de continuar treballant en aquesta temàtica tant apassionat que és la investigació i la divulgació de la prehistòria més antiga de les nostres comarques.

Assemblea Ordinària de l'AAG – 6 d'octubre de 2011

Va tenir lloc a les 8 del vespre al local de la nostra entitat i hi van assistir en Jordi Masbernat, la Conxita Roca, en Joan Abad, l'Albert Aulines i en Quim Planas (**figura 31**).

Com cada any a principis de tardor, la nostra entitat va celebrar una Assemblea Ordinària per tal d'estructurar i actualitzar la seva Agenda de treball.

Durant aquesta Assemblea es van exposar i debatre les següents activitats i projectes de futur immediats del nostre centre d'estudis:

1. Excavació arqueològica a la cova 'Bauma d'en Noguer'.

Síntesi de la passada campanya de 2010 i estat actual de l'excavació d'aquest 2011.

2. Quadern de Prehistòria Catalana número 19 (2011).

Vam aprovar l'índex i el contingut dels articles que s'hi publicaran. També vam dissenyat l'estratègia per gestionar-ne la seva publicació: lliurement d'originals a la impremta a finals d'octubre i impressió definitiva i pública a finals de novembre (el *Quadern* ha de veure la llum el 30 de novembre, tal com estableix el Patronat Eiximenis del qual forma part el nostre centre d'estudis).

3. Sol·licitud de la Creu de Sant Jordi 2012 per l'Associació Arqueològica de Girona.

Vam acordat que el proper desembre ens desplaçaríem fins a Barcelona per presentar per tercera vegada aquesta sol·licitud tal com hem fet els darrers dos anys. Pensem que en l'edició d'enguany encara hi ha més motius perquè finalment se'ns concedeixi aquest guardó: el proper 2012 l'Associació –que és l'entitat que ha descobert i ha donat a conèixer el primer capítol de la història de Catalunya– celebrarà el seu 40è aniversari (el nostre centre d'estudis es va fundar l'any 1972).

4. Pedra a pedra. Escolta la prehistòria.

Es van exposar els continguts dels programes que al llarg de la temporada d'hivern dos membres de la nostra AAG, l'Albert Aulines i en Francesc Xavier Medina, emetran a través Ràdio 90. *La Ràdio lliure i cultural de la Garrotxa* (101.4 FM – www.r90.org).

5. Altres.

Al llarg de l'Assemblea també vam tractar els següents temes: la vigència a la web dels articles publicats a la nostra revista des de l'any 1978 (18 números en total) a través del portal RACO; el funcionament intern i rendiment de la pàgina web de l'AAG; l'estat actual de l'excavació d'un jaciment neandertal a Domeny que al llarg d'aquest 2011 està dirigint l'arqueòleg Albert Aulines de la nostra AAG a través de l'empresa d'arqueologia ATICS S.L. i l'institució científica ICAC (Institut d'Arqueologia Clàssica de Tarragona); la realització ben aviat d'un nou taller de didàctica de la prehistòria; la preparació d'un nou llibre de prehistòria.

Vam valorar molt positivament el desenvolupament d'aquesta Assemblea Ordinària perquè a ens va servir per estructurar i definir uns eixos d'actuació bàsics de cares al proper any 2012. En endavant tenim una sèrie d'activitats a realitzar: una cartera plena de projectes per dur a la pràctica durant els propers mesos! Aquest fet és de vital importància per tot tipus de centre d'estudis com el nostre. I, a la vegada, pensem que és un de tants exemples que la nostra societat civil està ben activa malgrat les dificultats seculars al nostre país de tot allò que fa referència a la cultura, la ciència i l'educació.

Figura 31. Dijous 6 d'octubre de 201: Assemblea Ordinària de l'Associació. D'esquerra a dreta: Conxita Roca, Jordi Masbernat, Joan Abad, Quim Planas i Albert Aulines

Relació amb el Patronat Francesc Eiximenis (22 de març de 2011)

L'Associació Arqueològica de Girona és un dels dotze centre adherits al Patronat Eiximenis de la Diputació de Girona, raó per la qual disposa de dos representants al seu Consell Plenari. Els darrers deu anys, Pere Canton i Jordi Masbernat han representat la nostra entitat en aquest Consell. Però, des del 22 de març de 2010, Albert Aulines ha substituït a Jordi Masbernat en aquesta tasca.

Una vegada constituïda la Diputació de Girona –després de les eleccions municipals de la primavera passada– els centres d'estudis serem convocats per conèixer la línia fixada pel nou Patronat constituït. Si no hi ha un canvis d'última hora, el 8 de novembre tindrà lloc el proper Consell Plenari. Sobre el seu desenvolupament així com de la relació que d'ara endavant mantindrem amb el Patronat Eiximenis en continuarem informant en els propers *Quadern de Prehistòria Catalana*.

Aprofitem per agrair que el Patronat Francesc Eiximenis hagi editat, un any més, un nou número de la nostra revista, el *Quadern de Prehistòria Catalana*.

